

Otočne pučke pobožnosti: kontinuiteti i transformacije

Znanstveno-stručni skup

Grad Rab, 24. – 26. travnja 2026.
Velika vijećnica Grada Raba

Organizatori:

Institut za etnologiju i folkloristiku, Zagreb

Grad Rab

Pučko otvoreno učilište Rab

Centar za istraživanje srednjovjekovne baštine Jadrana RiMah, Rijeka

Otočne pučke pobožnosti: kontinuiteti i transformacije

Znanstveno-stručni skup

Grad Rab, 24. – 26. travnja 2026.
Velika vijećnica Grada Raba

Petak, 24. travnja 2026.

17:00-17:15 Otvorenje skupa

17:15-18:15 PLENARNO IZLAGANJE
Moderatorica: Marina Blagaić

Marijana Belaj

Pučka pobožnost – pojam, transformacije i potencijali u kulturnoantropološkoj perspektivi

18:15-18:30 STANKA ZA KAVU

18:30-20:00 Sesija I
Moderatorica: Lidija Nikočević

Saša Potočnjak i Barbara Španjol-Pandelo

Rapske svete kosti: relikvije, procesije i pučke pobožnosti u predmodernoj otočnoj zajednici

Zrinka Novak

Pogrebni običaji i rituali u rapskoj komuni u kasnom srednjem i početkom ranoga novog vijeka

Milena Marijan Peranić

Vjerska udruženja između dva svjetska rata na Rabu

Subota, 25. travnja 2026.

9:30-10:30 PLENARNO IZLAGANJE
Moderatorica: Dora Dunatov

Mario Katić

Historijsko-antropološki pristup kontinuitetima i transformacijama ritualnih praksi

10:30-11:00 STANKA ZA KAVU

11:00-12:30 OKRUGLI STOL
Moderatori: Joško Čaleta i Iva Niemčić

Sudjeluju: don Tomislav Končurat, Nino Kordić, vlč. Saša Malović

12:30-15:00 STANKA ZA RUČAK

15:00-16:30 Sesija II
Moderator: Joško Čaleta

Mirela Hrovatin

Reguliranje pristupa lokalnim pobožnostima kao nematerijalnoj kulturnoj baštini

Lidija Nikočević i Doris Kedžo

Omišaljska *Stomorina: principal* koji pokreće zajednicu

Dragan Nimac

Gospa od Zdravlja između otoka i iseljništva: pučka pobožnost kao nematerijalna baština migracijskih iskustava

16:30-17:00 STANKA ZA KAVU

17:00-18:30 Sesija III
Moderator: Mario Katić

Petra Valovičić

Hodočašće Kraljici ribara kao performativna artikulacija arhipelaškog prostora saljske zajednice

Marina Blagaić i Iva Niemčić

Ritualne reprodukcije sakralnoga prostora, temporalnosti i otočne zajednice: procesija Za križen na Hvaru i Križi na Rabu u suvremenom kontekstu

Joško Čaleta i Dora Dunatov

"Glas" procesije na primjeru hvarskih korizmenih i rapskih marjanskih procesija

Nedjelja, 26. travnja 2026.

6:00-12:00 PROCESIJA KRIŽI / KRIŽEVO I SVETA MISA, OTOK RAB

15:30 Svečanost otkrivanja i blagoslova spomenika povodom stote obljetnice posvete crkve sv. Ilije u Mundanijama – ispred crkve sv. Ilije, Mundanije

Otočne pučke pobožnosti: kontinuiteti i transformacije

Hodočašća, procesije, križni put, blagoslovi, klanjanja, jaslice, znakovlje i odjeća, kapelice, raspela, običaji i slični oblici, uronjeni u lokalnu kulturu i nastali iz pobožnosti zajednica, obuhvaćeni su pojmom pučkih pobožnosti. Zbog svojih obrednih, funkcionalnih i kulturnih raznolikosti, kao i zbog različitih istraživačkih pristupa, pučke su pobožnosti trajno obilježene terminološkim neujednačenostima, fluidnim definicijama i selektivnim interpretacijama. Budući da ne proizlaze iz službenih crkvenih obreda, već iz lokalnih običaja i društvene dinamike zajednica, one se tek oslanjaju na crkvene prakse, no funkcioniraju izvan institucionalnih okvira i uglavnom nisu podložne utjecaju crkvenih i akademskih rasprava.

U tom se kontekstu pučke pobožnosti mogu promatrati kroz dvostruku funkciju, simboličnu i utilitarističku. S jedne strane, djeluju kao zrcalo zajednica, odražavajući njihovu dinamiku, strukturu i koheziju. S druge strane, čine konstitutivni element svakodnevnog života, ritimizirajući godinu, podupirući i jačajući društvene veze, reproducirajući identitet i učvršćujući društvene strukture. Njihova uloga u očuvanju kontinuiteta, izgradnji identiteta te oblikovanju kolektivnih sjećanja posebno je vidljiva u geografski izoliranim zajednicama, svojevrsnim društveno-kulturnim enklavama poput onih otočnih. U takvim zajednicama, lokalne specifičnosti u jeziku, običajima, glazbi i drugim segmentima kulture očuvale su se unatoč povijesnim okolnostima, naročito političkim i demografskim promjenama. Svjedoči tome, primjerice, dugovječna aktivnost bratovština i razina očuvanosti njihovih običaja na istočno-jadranskom arhipelagu.

Cilj ovog skupa jest transdisciplinarno istražiti raznolikosti pučkih pobožnosti na našim otocima, istaknuti njihove sličnosti i specifičnosti te potaknuti nova arhivska, povijesna, etnološka, filološka, teološka i dr. istraživanja. Naglasci skupa obuhvaćaju mediteranski kontekst razvoja ovog fenomena, višestruka značenja i funkcije koje su pučke pobožnosti imale ili ih imaju u suvremenom životu otočnih zajednica te utjecaj procesa baštinizacije, turistifikacije i demografskih promjena na pučke pobožnosti. Dobrodošle su refleksije o metodologiji istraživanja i procesima interpretacije građe s ciljem dubljeg razumijevanja složenosti pučkih pobožnosti u otočnim zajednicama.

Okvirne teme skupa su:

Funkcije pučkih pobožnosti za zajednicu

U okviru ove teme propituje se kako različiti oblici pučkih pobožnosti doprinose prijenosu znanja, reproduciranju i oblikovanju zajedničkih identiteta te ritualizaciji svakodnevice. Mogući pristup uključuje istraživanja načina korištenja rituala i vjerskih običaja pri naraciji vlastitih povijesti, društvenih položaja te kolektivnih sjećanja, kao i uloge pučkih pobožnosti u povezivanju lokalnih, nacionalnih i transnacionalnih narativa.

Pučka pobožnost u suvremenosti

Pučke pobožnosti podliježu suvremenim društvenim i kulturnim promjenama pri čemu procesi baštinizacije i turistifikacije oblikuju njihovu formu, značenje i funkciju. Posebna pozornost može biti posvećena transformacijama rituala i običaja, njihovoj reinterpetaciji te utjecaju na identitet i društvenu koheziju zajednice.

Povijesna i arhivska istraživanja pučkih pobožnosti i njenih elemenata

Potiče se prikaz povijesnih i arhivskih istraživanja pučkih pobožnosti i njihovih elemenata, uključujući obrednu strukturu, simboliku, glazbene prakse, bratovštine i materijalnu kulturu, kao što su arhitektura, obredna mjesta, pisani tragovi i knjige.

PROGRAMSKI ODBOR:

dr. sc. Marina Blagaić, Institut za etnologiju i folkloristiku, Zagreb
dr. sc. Joško Čaleta, Institut za etnologiju i folkloristiku, Zagreb
dr. sc. Dora Dunatov, Institut za etnologiju i folkloristiku, Zagreb
dr. sc. Iva Niemčić, Institut za etnologiju i folkloristiku, Zagreb
dr. sc. Saša Potočnjak, Filozofski fakultet Sveučilišta u Rijeci, Odsjek
za kroatistiku; Centar za istraživanje srednjovjekovne baštine
Jadrana, Rijeka

ORGANIZACIJSKI ODBOR:

dr. sc. Marina Blagaić, Institut za etnologiju i folkloristiku, Zagreb
dr. sc. Joško Čaleta, Institut za etnologiju i folkloristiku, Zagreb
dr. sc. Dora Dunatov, Institut za etnologiju i folkloristiku, Zagreb
dr. sc. Iva Niemčić, Institut za etnologiju i folkloristiku, Zagreb
dr. sc. Saša Potočnjak, Filozofski fakultet Sveučilišta u Rijeci, Odsjek
za kroatistiku; Centar za istraživanje srednjovjekovne baštine
Jadrana, Rijeka
mag. theol. Nino Kordić, OŠ Ivana Rabljanina Rab
vlč. Saša Malović, Župa Svetog Petra apostola, Supetarska Draga
dr. sc. Milena Marijan Peranić, otok Rab

ORGANIZATORI:

Institut za etnologiju i folkloristiku, Zagreb
Grad Rab
Pučko otvoreno učilište Rab
Centar za istraživanje srednjovjekovne baštine Jadrana RiMah,
Rijeka

dr. sc. Marijana Belaj

FILOZOFSKI FAKULTET SVEUČILIŠTA U ZAGREBU, ODSJEK ZA ETNOLOGIJU
I KULTURNU ANTROPOLOGIJU

mbelaj@m.ffzg.hr

Pučka pobožnost – pojam, transformacije i potencijali u kulturnoantropološkoj perspektivi

U izlaganju je riječ o pojmu, transformacijama i potencijalima pučke pobožnosti u kulturnoantropološkoj perspektivi te, posredno, o pučkoj pobožnosti kao kulturnoantropološkom istraživačkom polju i analitičkoj kategoriji. Raspravit će se pitanje kako se povijesno konstruirao pojam “pučkog”, koje hijerarhije pojam implicira te kako se kulturnoantropološkim pristupom pučkoj pobožnosti kao “življenoj religiji” nastoji izbjeći normativna dihotomija između “službene” i “neslužbene” religije. U okviru takvog pristupa nastoji se odgovoriti na pitanje kako pučka pobožnost oblikuje svakodnevni život, društvene odnose, zajedničke vrijednosti i norme, i kako oni oblikuju nju, te kako se u okviru pučke pobožnosti manifestira interakcija tradicije i inovacije te lokalnih i globalnih mijena i procesa. Bit će riječi i o oblicima pučke pobožnosti, kao i o njezinim povijesnim i suvremenim transformacijama. Pučka pobožnost, naime, nerijetko se shvaća kao “relikt prošlosti” koji nestaje. Međutim, njezine se forme, uloge i značenja mijenjaju kao reakcija na različite društvene, ekonomske, kulturne i druge procese i mijene – društvene krize, epidemije, depopulacija, migracije, turistifikacija, baštinizacija, globalizacija, digitalizacija itd. – postajući prostor simboličke artikulacije otpora, strahova, nade. Kulturnoantropološka istraživanja pokazuju kako je pučka pobožnost indikator tih društvenih promjena, i istodobno prilagodljiva, dinamična i kreativna forma kulturnog i religijskog života. Time je pučka pobožnost i relevantan kulturni resurs koji otkriva kako se zajednice nose s promjenama, izazovima, nesigurnošću, kako podržavaju postojeće ili konstruiraju (nove) vrijednosti, artikuliraju pripadnost i zajedništvo, demonstriraju otpornost ili viziju vlastite budućnosti. Svojim uvidima i znanjima o pučkoj pobožnosti i njezinim potencijalima kulturna antropologija može doprinijeti postizanju dobrobiti zajednica i programima njihova razvoja.

Marijana Belaj je redovita profesorica na Odsjeku za etnologiju i kulturnu antropologiju Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. Tijekom čitave karijere istražuje u području antropologije religije, posebno teme: izvaninstitucionalna religioznost, kultovi svetaca, hodočašća i sveta mjesta, procesi sakralizacije, religijski krajolici, religija i baštinske politike, te dinamika interreligijskih odnosa. U okviru tih tema objavila je niz znanstvenih radova, nekoliko uredničkih zbornika te dvije znanstvene knjige: autorsku *Milijuni na putu – antropologija hodočašća i sveto tlo Međugorja (2013.)* te suautorsku *Topografije svetoga na području Buškoga Blata (2019.)*. U posljednjih desetak godina istražuje primjenu etnoloških i kulturnoantropoloških znanja i vještina, posebno u dvama poljima, u poslovnom sektoru te u području razvoja zajednica. U okviru te teme u suautorstvu je objavila knjigu *Primijenjena antropologija – potencijali i karijere (2024.)*. Sudjelovala je na brojnim znanstvenim konferencijama, petnaestak znanstvenih projekata te je članica nekoliko znanstvenih mreža i udruženja.

dr. sc. Mario Katić

SVEUČILIŠTE U ZADRU, ODJEL ZA ETNOLOGIJU I ANTROPOLOGIJU
makatic@unizd.hr

Historijsko-antropološki pristup kontinuitetima i transformacijama ritualnih praksi

U radu polazim od pretpostavke da vernakularne religijske prakse ne treba analizirati kao relikte prošlosti koji su “preživjeli” stoljeća, nego kao dinamične ritualne prakse čije su se funkcije, značenja i društvene uloge mijenjale u skladu s političkim, ekonomskim i demografskim transformacijama. Cilj je ovoga rada, na različitim primjerima vernakularnih religijskih praksi, kao što su npr. maritimna hodočašća i mirila, analizirati njihove transformacije te objasniti kako dolazi do njihovih resemantizacija u suvremenom kontekstu. Rad polazi od pretpostavke da se značenja ne mijenjaju spontano, nego se aktivno proizvode specifičnim kulturnim i društvenim procesima. Nadalje, polazim od koncepta ritualizacije, kako ga razvija Catherine Bell, prema kojemu je to specifičan način djelovanja kojim se određene prakse izdvajaju, naglašavaju i postavljaju u povlašteni odnos prema drugim oblicima djelovanja (Bell 1992: 74). Ritual, u tom smislu, ne postoji

neovisno o kontekstu, nego nastaje pomoću prakse razlikovanja – tako da se neke radnje označavaju kao “posebne”, “ispravne” ili “vrijedne pozornosti”, a druge se implicitno definiraju kao obične ili svakodnevne. Ovakav pristup omogućuje analizu rituala izvan strogo religijskog ili liturgijskog okvira, što je osobito važno u suvremenim kontekstima obilježenima sekularizacijom, baštinizacijom i turizmom. Historijsko-antropološki pristup metodološki podrazumijeva da ne tretiram izvore kao “zrcalo stvarnosti”, nego kao tekstove i prakse koji aktivno proizvode značenja. U tom smislu, analiza izvora ne služi rekonstrukciji jedne “točne” ili “izvorne” verzije rituala, nego razotkrivanju procesa kroz koje se značenja rituala povijesno proizvode i pregovaraju. Kombiniranje ovoga pristupa s etnografskim istraživanjem suvremene prakse omogućuje praćenje dugotrajnog procesa u kojem se značenja, vrijednosti i interpretativni okviri postupno oblikuju, preoblikuju i stabiliziraju. Upravo takva kombinacija otvara prostor za analizu kontinuiteta i diskontinuiteta te za razumijevanje načina na koje se ritual prilagođuje promjenama društvenih, političkih i ekonomskih uvjeta, a da pritom zadržava svoju društvenu relevantnost.

Mario Katić izvanredni je profesor na Odjelu za etnologiju i antropologiju Sveučilišta u Zadru. Temama kojima se bavi pristupa etnografski i historijsko-antropološki, kombinirajući terensku etnografiju s povijesnim analizama kako bi rasvijetlio načine na koje rituali, hodočašća i svakodnevne prakse oblikuju društvena značenja i kolektivne identitete. Autor je knjiga *Smrt u dalmatinskom zaleđu: Mirila od rituala do teatra (Naklada Ljevak, 2017)* i *Domorodci i gospodari: historijsko-antropološka studija stvaranja bosanskohercegovačkog grada Vareša (Buybook, Sarajevo, 2020)*. Nedavno je bio ko-urednik znanstvene monografije *Approaching Pilgrimage: Methodological Issues Involved in Researching Routes, Sites, and Practices (Routledge, 2023)*, te *Jadranska maritimna hodočašća (Sveučilište u Zadru, 2026)*. Trenutno je voditelj znanstvenog projekta *Hibridna baština: artikulacije sedimentacija i erozija religijskih krajolika u suvremenim kontekstima (HiBa)*.

dr. sc. Marina Blagaić

INSTITUT ZA ETNOLOGIJU I FOLKLORISTIKU, ZAGREB
marina@ief.hr

dr. sc. Iva Niemčić

INSTITUT ZA ETNOLOGIJU I FOLKLORISTIKU, ZAGREB
iva@ief.hr

Ritualne reprodukcije sakralnoga prostora, temporalnosti i otočne zajednice: procesija Za križen na Hvaru i Križi na Rabu u suvremenom kontekstu

Otočne procesije izdvajamo kao ključne oblike pučkih pobožnosti koji, kroz obredno ponavljanje, proizvode kontinuitet zajednice i istodobno otvaraju prostor njezinim transformacijama. Polazimo od etnografskog istraživanja provedenoga u razdoblju 2024-2026. na dvama hrvatskim otocima: hvarske pasionske procesije Za križen (Jelsa, Pivte, Vrisnik, Svirče, Vrbanj, Vrboska) i rapske marijanske procesije Križi (Rab, Barbat, Banjol, Mundanije, Kampor, Supetarska Draga, Lopar). Posebnu pozornost posvećujemo zajedničkim temporalnostima: ritualnim ritmovima, kolektivnim tišinama i zvukovlju (pjevanje, zvonjenje) koji odjeljuju "sveto vrijeme" od svakodnevice te omogućuju supostojanje prošlosti u utjelovljenom ponavljanju. U oba slučaja procesije privremeno sakraliziraju javne prostore otočnih mjesta, često snažno obilježene turistifikacijom, pretvarajući trgove, rive i putove u "pozornice" zajedničkih iskustava. Usporedno pokazujemo različite naglaske: na Hvaru se snažno ističe obredna tranzicija križonoše i složena struktura uloga unutar bratovštine, dok se na Rabu kohezija proizvodi sjedinjenjem župnih povorki u jedinstveno otočno tijelo kretanja. Ukazujemo kako procesije nisu tek ponavljanje tradicije; one ciklički proizvode i obnavljaju sakralni prostor i zajedničke temporalnosti, stvarajući "vrijeme izvan vremena", temporalnost u kojoj prošlost i sadašnjost supostoje.

Metodološki reflektiramo sudjelovanje s promatranjem i "konstruiranje terena interakcijom" te ulogu etnologa u procesima interpretacije i (neizravnog) poticanja lokalne samorefleksije. Razmatrajući procesije kao žive prakse otočnih pučkih pobožnosti, u ovom ćemo

izlaganju doprinijeti temi skupa argumentirajući načine na koje otočne procesije istodobno čuvaju kontinuitet i pregovaraju promjene u suvremenim društvenim uvjetima.

Marina Blagaić etnologinja je i kulturna antropologinja zaposlena u Institutu za etnologiju i folkloristiku u Zagrebu. Doktorirala je na temelju višegodišnjeg etnografskog istraživanja otoka Šolte, a njezina su istraživačka područja otočni studiji, migracije, antropologija budućnosti s naglaskom na odnos zajednice prema okolišu te otočne baštine, posebice izrazi pučkih pobožnosti. Aktivno surađuje s lokalnim zajednicama kroz terenska istraživanja, izložbe i javne programe kojima približava znanstvena saznanja široj publici. Autorica je znanstvenih i stručnih radova i izlaganja te sudjeluje u radu međunarodnih istraživačkih mreža i strukovnih udruga. Predsjednica je udruge Anatomija otoka – centar za istraživanje i razvoj, gdje povezuje znanost, umjetnost i praksu u promišljanju budućnosti otoka.

Iva Niemčić viša je znanstvena suradnica i ravnateljica u drugom mandatu (2019-2023; 2023-2027) Instituta za etnologiju i folkloristiku u Zagrebu. Godine 2007. doktorskom disertacijom pod naslovom "Ples i rod" stječe zvanje doktora znanosti etnologije i kulturne antropologije na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu. Rezultate istraživanja objavljuje, izlaže na znanstvenim skupovima te primjenjuje u stručnom radu. Sudjelovala je na pedesetak domaćih i međunarodnih znanstvenih skupova, objavila je tri knjige, tridesetak znanstvenih radova na hrvatskom i engleskom jeziku u časopisima i tematskim zbornicima te niz prikaza, osvrti i stručnih ekspertiza u raznim publikacijama.

dr. sc. Joško Čaleta

INSTITUT ZA ETNOLOGIJU I FOLKLORISTIKU, ZAGREB

josko@ief.hr

dr. sc. Dora Dunatov

INSTITUT ZA ETNOLOGIJU I FOLKLORISTIKU, ZAGREB

ddunatov@ief.hr

“Glas” procesije na primjeru hvarskih korizmenih i rapskih marjanskih procesija

Kako definirati “glas” procesije? Može li “glas” procesije biti i “glas” zajednice? Ova su pitanja temelj našeg izlaganja u kojem analiziramo zvukolike što proizlaze iz procesionalnih rituala. Kao studije slučaja uzimamo dvije, po ideji osnaživanja zajednice slične, ali po svom obujmu, temi, vremenu i prostoru izvođenja različite skupine otočkih procesija: hvarske pasionske procesije Za križen te rapske marjanske procesije Križi. Cilj izlaganja je analizirati vezu ritualnih i zvučnih praksi koje, uz pokret, prostor, vrijeme i vizualne elemente, čine sastavni, neizostavni osjetilni segment rituala.

Razumijevajući glazbu kao jezik koji ujedinjuje, a pučku pobožnost kao religiju u praksi ukorijenjenoj u tradiciji zajednice, odnosno u svakodnevnim lokalnim sekularnim praksama, u izlaganju nastojimo dekonstruirati segment identiteta utjelovljen u auralnom izražavanju tijekom procesija. Pritom filtriramo glazbeni repertoar i druge zvučne pojave, nositelje glazbeno-zvučnih praksi, karakteristike izvedbe i ulogu prostora.

Praksa glazbovanja u procesiji poslužiti će nam i kao poligon za analizu društvenih obrazaca koji tvore promatranu zajednicu uključujući, primjerice, razinu društvene involviranosti i integracije koja se odražava u prilagodljivosti glazbenog repertoara, ali i ustaljene društvene strukture koje doprinose perpetuiranju ritualnih tradicijskih praksi. Analizu pritom kontekstualiziramo u odnosu na specifična društveno-povijesna zbivanja, uzimajući u obzir korelaciju mijena lokalnih praksi glazbovanja i transformacije funkcije religije u otočnim zajednicama, nekad okosnice društvenog života.

Joško Čaleta, etnomuzikolog, glazbeni pedagog, producent i dirigent, znanstveni je suradnik u Institutu za etnologiju i folkloristiku u Zagrebu. Uz znanstvenoistraživački rad o glazbenim praksama

dalmatinskoga priobalja, otoka i zaleđa, fokus njegovih trenutačnih istraživanja su suvremene prakse klapskog pjevanja, hrvatsko pučko crkveno pjevanje (glagoljaško pjevanje), ojkanje, pjevanje uz gusle i druge glazbene tradicije primorske i dinarske regije. Aktivan je i na polju primijenjene etnomuzikologije kao voditelj brojnih vokalnih radionica i seminara. Savjetodavnu ulogu u formiranju glazbeno-scenskih izričaja folklornih skupina ostvaruje kao član stručnih, savjetodavnih i ocjenjivačkih komisija, smotri i festivala diljem Hrvatske.

Dora Dunatov viša je asistentica u Institutu za etnologiju i folkloristiku u Zagrebu. Doktorirala je etnomuzikologiju 2024. na Sveučilištu za glazbu i izvedbene umjetnosti u Grazu istraživanjem koje je, kao dio projekta Diskograf Hrvatske zaklade za znanost, bilo usmjereno na tržišni aspekt domaćih proizvođača gramofonskih ploča na 78 okr./min., uključujući i dijasporu. Suurednica je znanstvene monografije Rana domaća diskografska industrija: Edison Bell Penkala, Elektroton i Jugoton (2025) s autorskim doprinosima (uz N. Ceribašić i J. Vukobratović). Uz znanstveno-istraživački rad, primarno usmjeren na diskografiju i tradicijske izričaje južne Hrvatske, recentni istraživački interes uključuje funkciju pučkih pobožnosti i njihovih elemenata u društvenom životu.

dr. sc. Mirela Hrovatin

INSTITUT ZA ANTROPOLOGIJU, ZAGREB
mirela.hrovatin@inantro.hr

Reguliranje pristupa lokalnim pobožnostima kao nematerijalnoj kulturnoj baštini

Vjerske pobožnosti kako ih sagledava kulturna antropologija kompleksne su kulturne prakse prisutne u mnogim društvima i različitim religijama. Proučavanjem pobožnosti, između ostalog, saznaje se o vrijednostima određene zajednice koja ih prakticira, o odnosima među njezinim članovima, kao i različitim povijesnim, ekonomskim, političkim, vjerskim i drugim utjecajima koji su oblikovali kulturu te zajednice. Pobožnosti koje do danas imaju kontinuitet prenošenja u recentno se vrijeme prepoznaju i kao nematerijalna kulturna baština. To je, s jedne strane, iskorak prema javnom prezentiranju zajednice i upisivanje u globalne trendove vezane uz očuvanje nematerijalne kulturne baštine dok, s druge strane, predstavlja organizacijsko,

društveno, vjersko i drugo opterećenje s kojima se određene, posebice manje, zajednice susreću. Tema izlaganja odnosi se na propitivanje odobravanja pristupa vjerskim pobožnostima u kontekstu suvremenih društvenih potreba, uključujući heritagizaciju, turizam i redefiniranje identiteta lokalnih zajednica. Posebno se to odnosi na različite katoličke pobožne tradicije, poput hodočašća, procesija i proslava blagdana različitih svetaca, koje su prisutne na hrvatskom Jadranu, prostoru intenzivnog turizma i otvorenosti globalnim trendovima. Oslanjajući se na sui generis prava koje lokalne zajednice imaju vezano za svoje tradicije, izlaganje će otvoriti pitanja ograničenja pristupa lokalnim pobožnostima u primorskim mjestima i na otocima, s glavnim ciljem sprječavanja negativnih utjecaja na održivost ovih tradicija u budućnosti.

Mirela Hrovatin doktorirala je na Filozofskom fakultetu u Zagrebu 2015. g. na području etnologije i antropologije. Od 2006. do 2025. radila je u Ministarstvu kulture i medija na popisivanju i očuvanju nematerijalne kulturne baštine u Hrvatskoj, a od 2025. radi na Institutu za antropologiju na temama održivog razvoja, zdravlja i dobrobiti ljudi. Predaje i kao vanjska suradnica na Hrvatskom katoličkom sveučilištu u Zagrebu. Članica je više strukovnih udruga, od čega i mreže facilitatora UNESCO-ove Konvencije iz 2003. g., sudjeluje na više znanstvenih projekata te redovno objavljuje znanstvene i stručne radove.

dr. sc. Milena Marijan Peranić

NEZAVISNA ISTRAŽIVAČICA

milena.marijan.rab@gmail.com

Vjerska udruženja između dva svjetska rata na Rabu

Na temelju podataka prikupljenih istraživanjem arhivske građe nekoliko rapskih župa, u ovome će se radu sagledati djelovanje vjerskih društava koja su se formirala na otoku Rabu između dva svjetska rata. Na poticaj krčkih biskupa Antuna Mahnića i Josipa Srebrnića kao promicatelja aktivnosti Hrvatskoga katoličkog pokreta i kasnije Katoličke akcije, prvotni cilj ovih društava bio je održavanje različitih pobožnosti i skrb o životu njihovih članova u skladu s dominantnim katoličkim vrijednostima. Broj takvih udruženja osobito se povećao tijekom tri-

desetih godina 20. st. kada se na Rabu osnivaju te dobivaju zamah muška, ženska i dječja društva Srca Isusova, društva Presvetog Oltarskog Sakramenta i križarskih udruženja. Udruženja rade ne samo na vjerskome zanosu svog članstva već i na osmišljavanju kulturnog i društvenog života otočne zajednice u predratnome razdoblju.

Njihovo djelovanje, međutim, nije uvijek bilo blagonaklono gledano od državnih i pojedinih građanskih struktura unutar Kraljevine SHS / Jugoslavije koje su ih smatrale oporbenima. Slijedom okolnosti, osim temeljne borbe za konzervativna načela u vrijeme prodora liberalnijeg pogleda na svijet, vjerska su udruženja na svojim leđima nosila i tinjajuću borbu za nacionalna prava i hrvatsku narodnu svijest unutar države koja je isto pokušavala ugušiti i zatomiti. Aktivnosti pa i samo članstvo u društvu na taj je način označavalo pripadnost sasvim određenom kulturnom identitetu, pa čak i političkim nazorima i društvenim vrijednostima.

Milena Marijan Peranić diplomirala je Hrvatski jezik i književnost na Filozofskome fakultetu u Rijeci (2004.) te magistrirala na poslijediplomskom specijalističkom studiju Marketing menadžment na Ekonomskome fakultetu Rijeka (2007.). Doktorirala je na poslijediplomskome studiju hrvatske kulture na Filozofskome fakultetu u Zagrebu (2025.). Znanstveno područje interesa joj je otok Rab tijekom 19. i u prvoj polovici 20. stoljeća. Radila je kao profesor hrvatskoga jezika, knjižničar, viši suradnik marketinga Valamar Riviere, ravnatelj Pučkog otvorenog učilišta Rab i povjerenik Vlade Republike Hrvatske. Djelovala je u više udruga i odbora iz područja kulture i turizma. Urednik je i lektor književnih i publicističkih djela.

dr. sc. Lidija Nikočević

NEZAVISNA KUSTOSICA

lnikocevic@gmail.com

Doris Kedžo

KUD "IVE JURJEVIĆ"

doriskedzo1@gmail.com

Omišaljska Stomorina: principal koji pokreće zajednicu

Stomorina, odnosno *Dvizanje bandiri* je običaj obilježavanja svetkovine Velike Gospe (15.08). Izraz je pučke pobožnosti i obiluje kršćanskom simbolikom, no sadrži i pretkršćanske elemente. Premda ima veliku važnost za sve građane, osobit značaj ima za mlade – neoženjene i neudate osobe, ujedno i nositelje ovog kulturnog dobra. Autorica se u izlaganju osvrće na proces dobivanja statusa kulturnog dobra kojeg je ovaj običaj dobio u veljači ove godine. Razmatra ulogu etnologinje u tom procesu te njene interakcije s predstavnicima lokalne zajednice. Njihovim je glasovima posvećena središnja analiza da bi se razumio današnji značaj i uloga ove tradicije za Omišjane. Izlaganje dotiče i ulogu turizma u prezentaciji tog običaja.

Lidija Nikočević je etnologinja koja ima profesionalno iskustvo kao konzervatorica, kustosica, ravnateljica Etnografskog muzeja Istre. Posvetila se je uvelike i temama iz domene nematerijalne kulture najčešće s područja Istre i Hrvatskog Primorja. Bavila se je iseljeništvom, antropologijom hrane, povijesnom etnologijom. Autorica je više izložbi, muzejskih postava, stručnih i znanstvenih članaka i knjiga.

Doris Kedžo od rođenja živi u Omišlju, gdje je završila osnovnu školu. Zaposlena je u KBC-u Rijeka, u dnevnoj bolnici Klinike za tumore na mjestu medicinske sestre i voditeljice tima. Studentica je treće godine Izvanrednog studija sestrinstva pri FZS-u Rijeka. Od ranog djetinjstva uključena je u rad folklorne sekcije KUD-a "Ive Jurjević" u kojem danas djeluje kao potpredsjednica i voditeljica mlade folklorne skupine te rad Društva za poljepšavanje Omišlja. Odrastajući uz tetu Maju Veljačić, dobitnicu Nagrade za životno djelo Općine Omišalj za poseban doprinos i zalaganje na promicanju i čuvanju kulturne baštine Omišlja i jačanju identiteta zajednice te jednu od "ženskih od bandiri", razvila je poseban afinitet spram kulturnoj baštini Omišlja.

Od 2017. Godine snosi dužnost "ženske od bandiri". Njegujući običaje vezane uz Stomorinu, ali i mnoge druge kao i "kanet" i "čekavicu" nastoji probuditi interes za kulturnu baštinu u zajednici, posebice u mladih ljudi i djece, a naročito kroz aktivnosti koje uključuju sudjelovanje različitih generacija.

dr. sc. Dragan Nimac

INSTITUT ZA ISTRAŽIVANJE MIGRACIJA, ZAGREB

dragan.nimac@imin.hr

Gospa od Zdravlja između otoka i iseljništva: pučka pobožnost kao nematerijalna baština migracijskih iskustava

Rad se bavi pučkom pobožnošću Gospe od Zdravlja u otočnim, priobalnim i iseljeničkim zajednicama kao važnim segmentom nematerijalne kulturne baštine, s posebnim naglaskom na njezinu povezanost s migracijskim iskustvima stanovništva temeljenih i na pisanim tragovima te povijesnim i arhivskim istraživanjima. Otočni prostor promatra se kao specifičan društveno-kulturni okvir obilježen povijesnim ciklusima iseljavanja, sezonskih odlazaka i povrataka, u kojem pučke pobožnosti imaju snažnu ulogu u očuvanju kontinuiteta zajednice. Rad analizira načine na koje se pobožnost Gospi od Zdravlja prenosi i transformira kroz generacije, kako unutar otočnih zajednica tako i među iseljenicima u njihovim novim sredinama. Posebna se pozornost posvećuje pučkim zavjetima, procesijama, blagdanskim slavljinama i pučkim narativima, koji djeluju kao simbolički mehanizmi povezivanja prostora, pamćenja i identiteta. Pobožnost se pritom ne promatra kao statična tradicija, već kao živa praksa koja se prilagođavala promijenjenim društvenim okolnostima, uključujući depopulaciju otoka, globalne migracije i suvremene oblike mobilnosti. Rad nastoji prikazati kako pučke pobožnosti nadilaze isključivo religijski okvir te postaju važan nositelj kolektivnog pamćenja i nematerijalne baštine, povezujući otočne zajednice s njihovim raseljenim članovima i oblikujući osjećaj pripadnosti kroz prostor i vrijeme.

Dragan Nimac zaposlen je kao znanstvenik u Institutu za istraživanje migracija u Zagrebu gdje se sustavno bavi istraživanjem migracijskih procesa, kulturne baštine i kolektivnog pamćenja. Izabran je u znanstveno zvanje višeg znanstvenog suradnika te nastavno zva-

nje docenta iz humanističkog područja u interdisciplinarnom polju (teologija, povijest, etnologija i antropologija). Također je sveučilišni specijalist za nacionalnu sigurnost. U okviru svoga znanstvenog i nastavnog rada, djelovao je i djeluje na znanstvenim i sveučilišnim ustanovama u Hrvatskoj i inozemstvu, s posebnim naglaskom na zaštitu i promociju kulturne baštine te njezinu primjenu u turizmu. Sudjelovao je i sudjeluje kao voditelj ili suradnik na više znanstvenih projekata koji obuhvaćaju teme usmenih predaja, nematerijalne kulturne baštine i migracija, uključujući i otočne i priobalne zajednice. Osnivač je i predsjednik HKU Pjevana Baština, u sklopu koje vodi projekt "Glagoljaško pučko crkveno pjevanje", a uredio je 15 multimedijalnih izdanja posvećenih toj tematici. Autor je i suautor brojnih knjiga i znanstvenih radova o glagoljaškom pjevanju, migracijama i kulturi sjećanja.

dr. sc. Zrinka Novak

ODSJEK ZA POVIJESNE ZNANOSTI ZAVODA ZA POVIJESNE I DRUŠTVENE
ZNANOSTI HRVATSKE AKADEMIJE ZNANOSTI I UMJETNOSTI, ZAGREB
zrinka.novak@gmail.com; znovak@hazu.hr

Pogrebni običaji i rituali u rapskoj komuni u kasnom srednjem i početkom ranoga novog vijeka

Temeljem analize objavljenih i neobjavljenih arhivskih izvora rapske provenijencije (komunalni statut, notarski spisi, statuti rapskih bratovština) i relevantne literature autorica razmatra neke aspekte pobožnosti vezane uz pogrebne običaje i rituale na području rapske komune u razdoblju od sredine 14. do kraja 16. stoljeća. Najprije se općenito postavlja pitanje odnosa prema smrti, odnosno kako su stanovnici rapske komune doživljavali smrt i na koji način su se, kao kršćani za nju pripremali (*ars moriendi*). Kroz prizmu zakonske regulative, analiziraju se i odredbe komunalnoga statuta koje se odnose na sahranu pokojnika i žalovanje za preminulim. Također, važnu ulogu u pogrebnim obredima imale su i rapske bratovštine, u čijim je statutarnim odredbama propisana obveza prisustvovanja na posljednjem ispraćaju preminulih članova. Naposljetku se kroz raščlambu privatno-pravnih notarskih dokumenata, primarno oporuka, sagledava svakodnevna praksa vezana uz pogrebne obrede. Naime, u rapskim testamentima reflektira se posljednja želja oporučitelja o tome na

koji način, i uz kakve liturgijske i izvanliturgijske pobožne čine i ceremonije žele da ih obitelj i zajednica isprate na posljednje počivalište. Pritom treba istaknuti da se na doživljaj smrti, ali i na pogrebne običaje, kako u gradu Rabu tako i u selima u komunalnom distriktu, treba gledati kroz prizmu kršćanske vjere (katolicizma). Naime, kršćanstvo pruža temeljni okvir ophođenja prema pokojnicima, jer je prema kršćanskim postulatima jedna od glavnih dužnosti kršćana da dostojanstveno sahrane svoje preminule te molitvama (oficijima) i misama zadušnicama olakšaju prelazak pokojnikove duše u Vječnost. Navedeni obrasci, ali i organizirane pogrebne procesije sa svijećama, u kojima su sudjelovali članovi rapske komunalne zajednice ujedinjene molitvom u posljednjem ispraćaju pokojnika, ocrtavaju kršćansku pobožnost svetoga trenutka prijelaza iz ovozemnog u onostranost. Budući da je pitanje odnosa prema smrti i ispraćaja pokojnika na mjesto posljednjeg počivališta od strane komunalne zajednice vezano kako uz folklornu praksu, tako još više uz onu duhovno-religioznu, u tom kontekstu, proučavanje pogrebnih obreda, rituala i običaja predstavlja važnu kariku u istraživanju religioznih obrazaca i pobožnosti u kasnom srednjem i ranom novom vijeku, u ovom slučaju u jednoj maloj otočnoj zajednici kao što je rapska.

Zrinka Novak vanjska je znanstvena suradnica pri Odsjeku za povijesne znanosti Zavoda za povijesne i društvene znanosti Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti. Doktorirala je 2018. na Hrvatskim studijima Sveučilišta u Zagrebu s temom Pobožnost stanovništva rapske komune u drugoj polovici XVI. stoljeća. Autorica je jedne monografije i nekoliko desetaka znanstvenih i stručnih radova, a sudjelovala je i na više međunarodnih i domaćih znanstvenih skupova. Područja njezina užeg znanstvenog interesa su religiozna, crkvena, kulturna i društvena povijest na istočnoj obali Jadrana u razdoblju kasnoga srednjeg i ranoga novoga vijeka.

dr. sc. Saša Potočnjak

FILOZOFSKI FAKULTET SVEUČILIŠTA U RIJECI, ODSJEK ZA KROATISTIKU;
CENTAR ZA ISTRAŽIVANJE SREDNJOVJEKOVNE BAŠTINE JADRANA, RIJEKA
spotocnjak@ffri.uniri.hr

dr. sc. Barbara Španjol-Pandelo

FILOZOFSKI FAKULTET SVEUČILIŠTA U RIJECI, ODSJEK ZA POVIJEST
UMJETNOSTI; CENTAR ZA ISTRAŽIVANJE SREDNJOVJEKOVNE BAŠTINE
JADRANA
bspanjol@ffri.uniri.hr

Rapske svete kosti: relikvije, procesije i pučke pobožnosti u predmodernoj otočnoj zajednici

U radu se polazi od relikvija pohranjenih u rapskom sanktuariju koji je za predmodernu rapsku zajednicu neminovno privilegirano mjesto susreta materijalnosti i svetosti. Relikvije kao fizički ostaci svetica potiču različite oblike afektivne pobožnosti utemeljene na blizini, pogledu i dodiru. Stoga, njihova prisutnost u raznim paraliturgijskim praksama (procesijama, hodočašćima i sl.), pridonosi oblikovanju specifične komunalne religioznosti i lokalnoga identiteta. Na temelju proučavanja arhivskoga gradiva, rukopisnih izvora iz kaptolskoga arhiva te sačuvanih vizualnih prikaza u ovom će se radu prezentirati kako su neke od najpoznatijih relikvija ove otočne biskupije bile integrirane u javne i kolektivne oblike pobožnosti predmoderne rapske zajednice. Financira Europska unija – NextGenerationEU: ovaj je rad rezultat institucionalnoga istraživačkoga projekta HADRIA – Hagiographia Adriatica: materijalna recepcija i društvene prakse (uni-iz-25-273).

***Saša Potočnjak** izvanredna je profesorica pri Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Rijeci, Odsjeka za kroatistiku te suradnica Centra za istraživanje srednjovjekovne baštine Jadrana (RiMah). Doktorirala je na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu. Njezin znanstveno-istraživački rad usmjeren je na srednjovjekovnu i ranonovovjekovnu književnu povijest, hagiografiju, proučavanje rukopisa i rijetkih knjiga, srednjovjekovne i ranonovovjekovne ženske monaške tekstove, glagoljašku kulturu, franjevačke studije te kulturnu baštinu jadranskoga prostora. Provodi arhivska istraživanja u domaćim i inozemnim arhivima, knjižnicama i muzejima. Autorica je brojnih znanstvenih radova, izlaganja na znanstvenim i stručnim skupovima te je sudjelo-*

vala u brojnim međunarodnim programima usavršavanja i razmjene, uključujući istraživačke boravke u Italiji, Francuskoj, Austriji, Ujedinjenoj Kraljevini, Sjedinjenim Američkim Državama i Sjevernoj Makedoniji, čime je dodatno unaprijedila svoje nastavne i istraživačke kompetencije. Kontinuirano se usavršava u području srednjovjekovnih i franjevačkih studija (trenutno pri Scuola Superiore di Studi Medievali e Francescani pri Papinskom sveučilištu Antonianum u Rimu). Trenutačno je suradnica na projektu Žene i žensko u srednjovjekovnom i ranonovovjekovnom glagoljaštvu (HRZZ) te je voditeljica projekta Hagiographia Adriatica: materijalna recepcija i društvene prakse (HADRIA. Financira Europska unija – NextGenerationEU).

Barbara Španjol-Pandelo, povjesničarka umjetnosti, izvanredna je profesorica na Odsjeku za povijest umjetnosti Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Rijeci, te voditeljica Centra za istraživanja srednjovjekovne baštine Jadrana pri istom Fakultetu. Bila je voditeljica uspostavnog istraživačkog projekta Hrvatske zaklade za znanost, te suradnica na brojnim znanstvenim i stručnim projektima. Trenutačno je suradnica na projektu Sveučilišta u Rijeci Hagiographia Adriatica: materijalna recepcija i društvene prakse (HADRIA. Financira Europska unija – NextGenerationEU). Sudjelovala je na više od trideset domaćih i međunarodnih stručnih i znanstvenih skupova, među kojima je brojne i organizirala. Rezultate svojih istraživanja objavila je u nizu znanstvenih radova, uredila je nekoliko znanstvenih publikacija, te je objavila jedan sveučilišni udžbenik. Znanstveni rad usmjeren joj je na proučavanje problema drvene kasnosrednjovjekovne skulpture i na istraživanja hagiografije i ikonografije kasnosrednjovjekovnih umjetnina Istre, Kvarnera i Dalmacije.

dr. sc. Petra Valovičić
NEZAVISNA ISTRAŽIVAČICA
petra.valovicic@gmail.com

Hodočašće Kraljici ribara kao performativna artikulacija arhipelaškog prostora saljske zajednice

Hodočašće Kraljici ribara lokalna je religijska praksa saljske zajednice koja uključuje dvosatnu plovidbu kroz Kornatski arhipelag do crkve Male Gospe u uvali Piškera na otoku Jadra. Sali, Dugi otok i Kornatsko otočje čine geografsku, a povijesno i jedinstvenu socioekonomsku

cjelinu koja je, sve do 80ih godina 20. stoljeća, oblikovala svakodnevni život Saljana. Ključnu je ulogu u toj povezanosti imalo ribarstvo, što je u 16. stoljeću dovelo do osnutka ribarskog naselja na kornatskom pučinskom otoku Jadra. Danas je jedini materijalni ostatak tog naselja crkva Male Gospe koja je ujedno i posljednja zajednička imovina saljske zajednice na prostoru Kornatskog arhipelaga, a koji je sredinom 20. stoljeća administrativno pripao Murteranima.

Iako se hodočašće na prvi pogled može tumačiti kao slavljenje ribarskog identiteta, u širem kontekstu političkih, ekonomskih i povijesnih promjena ono poprima znatno kompleksnija značenja. Slijedeći antropološka tumačenja hodočašća kao ritualnog prostora osporavanja i pregovaranja značenja, moći i identiteta (Eade i Sallnow), moguće je sagledati kako se transformacije koje su zahvatile Kornatski arhipelag reflektiraju unutar same hodočasničke prakse. U tom smislu, hodočašće funkcionira kao simbolički i performativni okvir kroz koji zajednica artikulira, reafirmira i preispituje svoj odnos prema arhipelaškom prostoru.

Tijekom plovidbe, kroz kolaž povijesnih narativa, pomorskih ruta i utjelovljenog znanja (Mahajan, 2013.), zajednica ritualno proizvodi značenje prostora. Plovidba pritom postaje središnji ritual hodočašća, u kojem se arhipelag simbolički konstituira kao kulturni i religijski kapital, dok liturgija poprima sekundarnu ulogu. Takvo performativno i relacijsko oblikovanje arhipelaga naglašava njegovu fluidnu i procesualnu prirodu, u kojoj su more, otoci i brodovi nerazdvojno isprepleteni u dinamične nizove odnosa (Pugh, 2013:11). Maritimno hodočašće tako postaje analitički okvir za antropološko propitivanje otočnih i arhipelaških prostornih percepcija.

Petra Valovičić završila je preddiplomski dvopredmetni studij etnologije i antropologije te sociologije i jednopredmetni diplomski studij kulturne baštine i turizma na Sveučilištu u Zadru. Tijekom diplomskog studija osnovala je Antropop – udругu antropologa i etnologa kroz koju je organizirala niz aktivnosti, uglavnom s područja vizualne kulture. Suautorica je monografije KUD-a Sv. Roko iz Sv. Filipa i Jakova pod naslovom KUD Sv. Roko: Osluhni nutarnje zvono (ur. Katica Burić Čenan), te je autorica postava Etnografske zbirke Kolan u Kolanu na otoku Pagu. Godine 2020. zaposlena je na Odjelu za etnologiju i antropologiju Sveučilišta u Zadru kao asistentica na projektu "Jadranska maritimna hodočašća u lokalnom, nacionalnom i transnacionalnom kontekstu – PILGRIMAR" Hrvatske zaklade za znanost. U

sklopu navedenoga projekta, s početkom 2025. godine obranila je doktorsku disertaciju naslova "Problematizacija pripadnosti u maritimnom kontekstu na primjeru hodočašća iz Sali na Piškeru". Njezina područja zanimanja su kulturna baština, otočni studiji, antropologija umjetnosti i antropologija turizma.

Otočne pučke pobožnosti u suvremenosti

25. travnja 2026.

Velika vijećnica Grada Raba: 11:00 – 12:00

Okrugli stol problematizira suvremene transformacije otočnih pučkih pobožnosti, propitujući njihove religijske, društvene i identitetske funkcije u kontekstu ubrzanih demografskih, ekonomskih, tehnoloških i kulturnih promjena. Poseban naglasak stavlja se na napetosti između tradicije i duhovnosti, folklorizacije i religijske prakse, kao i između unutarnjeg značenja pobožnosti za zajednicu i njihove javne, nerijetko turističke reprezentacije.

Rasprava će obuhvatiti primjere poput rapskih Križeva i hvarske procesije Za križen, ali i širi spektar otočnih praksi, analizirajući njihovu raznolikost i promjenjive obrasce sudjelovanja. U fokusu su i pitanja uloge svećenika, bratovština i drugih organiziranih struktura u održavanju pučkih pobožnosti te transformacije njihovih funkcija u suvremenim uvjetima.

Dodatno, otvorit će se pitanja generacijskog prijenosa, utjecaja turizma i kulturnih politika. Okrugli stol nastoji potaknuti raspravu o tome jesu li pučke pobožnosti danas prvenstveno izraz življene religioznosti, kulturnog identiteta ili hibridnih formi koje nastaju na sjecištu tih dimenzija.

POPIS SUDIONIKA NA OKRUGLOM STOLU

Nino Kordić

OŠ Ivana Rabljanina, Rab

Don Tomislav Končurat

Župnik Starigrada, Selina, Tribnja

Vič. Saša Malović

Župni vikar u Rabu, župnik Supetarske Drage, Rab

Moderatori: **dr. sc. Joško Čaleta** i **dr. sc. Iva Niemčić**

POPIS SUDIONIKA

Marijana Belaj

Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Odsjek za etnologiju
i kulturnu antropologiju
mbelaj@m.ffzg.hr

Marina Blagaić

Institut za etnologiju i folkloristiku, Zagreb
marina@ief.hr

Joško Čaleta

Institut za etnologiju i folkloristiku, Zagreb
josko@ief.hr

Dora Dunatov

Institut za etnologiju i folkloristiku, Zagreb
ddunatov@ief.hr

Mirela Hrovatin

Institut za antropologiju, Zagreb
mirela.hrovatin@inantro.hr

Mario Katić

Sveučilište u Zadru, Odjel za etnologiju i antropologiju
makatic@unizd.hr

Doris Kedžo

KUD "Ive Jurjević"
doriskedzo1@gmail.com

Milena Marijan Peranić

Nezavisna istraživačica
milena.marijan.rab@gmail.com

Iva Niemčić

Institut za etnologiju i folkloristiku, Zagreb
iva@ief.hr

Lidija Nikočević

Nezavisna kustosica
lnikocevic@gmail.com

Dragan Nimac

Institut za istraživanje migracija, Zagreb
dragan.nimac@imin.hr

Zrinka Novak

Odsjek za povijesne znanosti Zavoda za povijesne i društvene znanosti Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti, Zagreb
zrinka.novak@gmail.com; znovak@hazu.hr

Saša Potočnjak

Filozofski fakultet Sveučilišta u Rijeci, Odsjek za kroatistiku;
Centar za istraživanje srednjovjekovne baštine Jadrana, Rijeka
spotocnjak@ffri.uniri.hr

Barbara Španjol-Pandelo

Filozofski fakultet Sveučilišta u Rijeci, Odsjek za povijest umjetnosti;
Centar za istraživanje srednjovjekovne baštine Jadrana, Rijeka
bspanjol@ffri.uniri.hr

Petra Valovičić

Nezavisna istraživačica
petra.valovicic@gmail.com

Rapske društvene prakse štovanja svetaca: rukopis, predmet i zajednica

18. travnja 2026., Grad Rab

Radionica je posvećena istraživanju društvenih praksi štovanja svetaca na otoku Rabu, promatраних u širem okviru znanstvenog projekta HADRIA – *Hagiographia Adriatica: materijalna recepcija i društvene prakse* (<https://hadria.uniri.hr/>), koji se bavi hagiografskim tradicijama istočnojadranskih komuna s posebnim naglaskom na njihovu materijalnu recepciju. Projekt istražuje na koje su načine tekstovi o životima svetaca i njihove materijalne realizacije – rukopisi, kodeksi, rano tiskane knjige, relikvije i relikvijari, oltarne pale, zidne slike, drvene skulpture, procesije, bratovštine i drugi oblici reprezentacije svetačkih kultova – oblikovali društvene prakse i kulturne identitete zajednica koje su ih uspostavljale, održavale i promovirale.

Tijekom radionice, Rab se promatra kao prostor u kojem se svetački kultovi sagledavaju kao dinamična poveznica između teksta, predmeta i zajednice, odnosno kao skup praksi kroz koje se oblikuju religijski, društveni i politički identiteti predmoderne komune. Tijekom radionice, prate se prepoznatljivi lokalni narativi o sv. Kristoforu, sv. Tekli, sv. Marinu, sv. Križu, Gospi Rapskoj, itd., a rekonstruira se i hagiotopografska mreža na užem prostoru grada Raba.

Cilj je radionice potaknuti interdisciplinarni dijalog o načinima na koje svetački kultovi djeluju kao ključni medij društvene komunikacije, kolektivne memorije i kulturnog identiteta, s posebnim osvrtom na rapske primjere i njihovu uključenost u šire jadranske i europske hagiografske mreže.

Radionicu financira Europska unija – NextGenerationEU: provedba edukacije subjektima u kulturi i obrazovanju rezultat je institucionalnoga istraživačkoga projekta HADRIA – *Hagiographia Adriatica: materijalna recepcija i društvene prakse* (uniri-iz-25-273).

Voditeljica radionice je dr. sc. Saša Potočnjak.

